

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

**ΥΠΟΘΕΣΗ**                      **È È**                      **ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ**

*(Προσφυγές αριθ. 30460/06, 30477/06, 30486/06, 30506/06, 30508/06, 30522/06, 30526/06, 30534/06, 30540/06, 30547/06, 30550/06, 30553/06 και 30563/06)*

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

16 Οκτωβρίου 2008

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 16.10.2008

(υπογραφή)

A. WAMPACH – Αναπληρωτής Γραμματέας Τμήματος

**Στην υπόθεση και**                      **È È**                      **λοιποί κατά Ελλάδας,**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρος,*

Χρήστο Ροζάκη,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens

Giorgio Malinverni,

Γεώργιο Νικολάου, *δικαστές,*

και τον André Wampach, *αναπληρωτή γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 25 Σεπτεμβρίου 2008,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

#### ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με δεκατρείς προσφυγές (αριθ. 30460/06, 30477/06, 30486/06, 30506/06, 30508/06, 30522/06, 30526/06, 30534/06, 30540/06, 30547/06, 30550/06, 30553/06 και 30563/06) στρεφόμενες κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από τριάντα επτά υπηκόους του Κράτους αυτού, τα ονόματα των οποίων εκτίθενται στο παράρτημα («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 10 Ιουνίου 2006 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον κύριο Δ. Τσαγκαλίδη, δικηγόρο του συλλόγου της Θεσσαλονίκης. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κυρία Ο. Πατσοπούλου, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και τον κύριο Ι. Μπακόπουλο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 4 Σεπτεμβρίου 2007, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση την αιτίαση την ελκόμενη από τη διάρκεια της διαδικασίας και να συνενώσει τις προσφυγές δυνάμει του άρθρου 42 § 1 του Κανονισμού. Σύμφωνα με το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε επιπλέον να αποφανθεί συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

#### ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

#### ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Τον Ιούλιο του 1996, οι προσφεύγοντες άσκησαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας διαφορετικές αιτήσεις ακύρωσης της σιωπηρής παράλειψης του υπουργού Εθνικής Αμύνης να άρει εν μέρει την απαλλοτρίωση επί οικοπέδων

κείμενων στην περιοχή της Θεσσαλονίκης των οποίων ήταν κύριοι. Όλοι οι προσφεύγοντες, με εξαίρεση εκείνους που αναφέρονται υπ' αριθ. 20-22, κατέθεσαν τις αιτήσεις τους ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας στις 2 Ιουλίου 1996. Οι τελευταίοι κατέθεσαν τις αιτήσεις τους ενώπιον του ανώτατου δικαστηρίου στις 29 Ιουλίου 1996.

5. Κατόπιν δεκαοκτώ αυτεπάγγελτων αναβολών, η συζήτηση της υπόθεσης έλαβε χώρα στις 28 Νοεμβρίου 2005. Στις 12 Δεκεμβρίου 2005, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε τις αιτήσεις των προσφευγόντων σε μία διαδικασία κατά την οποία αυτοί μπόρεσαν να προβάλουν τα επιχειρήματά τους. Ειδικότερα, το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο έκρινε ότι όταν οι προσφεύγοντες, πριν προσφύγουν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, υπέβαλαν αίτηση στον υπουργό Εθνικής Άμυνας για την άρση των βαρών επί των ιδιοκτησιών τους, αυτοί παρέλειψαν να προσδιορίσουν τα οικόπεδα στα οποία αναφέρονταν κάθε φορά, απαραίτητη προϋπόθεση βάσει της εφαρμοστέας νομοθεσίας. Τα ανώτατο διοικητικό δικαστήριο κατέληξε ότι δεν υπήρξε παράλειψη εκ μέρους διοίκησης για την άρση των βαρών που είχαν επιβληθεί στα οικόπεδα των προσφευγόντων (αποφάσεις αριθ. 4128-4132 και 4134-4141/2005). Οι αποφάσεις αυτές καθαρογράφηκαν και θεωρήθηκαν στις 27 Απριλίου 2006.

## ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

### I. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

6. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας». Επιπλέον, παραπονούνται για το αποτέλεσμα της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ειδικότερα, υποστηρίζουν το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο απέρριψε άδικα τις αιτήσεις ακύρωσης για τον λόγο ότι, κατά την προηγούμενη διαδικασία ενώπιον της διοίκησης, είχαν παραλείψει να προσδιορίσουν τα επίδικα οικόπεδα. Επικαλούνται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, τα εφαρμοστέα τμήματα του οποίου έχουν ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

#### **A. Επί της αιτίασης της ελκόμενης από τη διάρκεια της διαδικασίας**

##### *1. Επί του παραδεκτού*

7. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

##### *2. Επί της ουσίας*

#### **α) Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη**

8. Οι περίοδοι που πρέπει να ληφθούν υπόψη άρχισαν για όλους τους προσφεύγοντες, εκτός από εκείνους υπ' αριθ. 20-22, στις 2 Ιουλίου 1996, με την κατάθεση των αιτήσεων ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Οι τελευταίοι κατέθεσαν τις αιτήσεις ακύρωσης ενώπιον του ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου στις 29 Ιουλίου 1996. Όλες οι επίδικες διαδικασίες περατώθηκαν στις 12 Δεκεμβρίου 2005 με τις αποφάσεις αριθ. 4128-4132 και 4134-4141/2005 του ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου. Διήρκεσαν επομένως εννέα έτη και πέντε μήνες περίπου για ένα βαθμό δικαιοδοσίας.

#### **β) Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας**

9. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι επίμαχες υποθέσεις ήταν πολύπλοκες και ότι οι αναβολές των συζητήσεων δικαιολογούνταν από την ανάγκη αναμονής έως το Συμβούλιο της Επικρατείας να αποφανθεί επί άλλων υποθέσεων που έθεταν ερωτήματα κρίσιμα για την εξέταση των προκειμένων περιπτώσεων.

10. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μίας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη

των αρμοδίων αρχών, καθώς και της σημασίας της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

11. Το Δικαστήριο έχει εξετάσει πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε πιο πάνω αναφερόμενη υπόθεση *Frydlender*). Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Ειδικότερα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, σύμφωνα με την Κυβέρνηση, το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο έπρεπε να αποφανθεί επί άλλων υποθέσεων πριν εξετάσει τα ζητήματα που έθεταν οι παρούσες υποθέσεις, γεγονός που προκάλεσε καθυστερήσεις στη διαδικασία. Ωστόσο, το Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι είναι ευθύνη των συμβαλλομένων Κρατών να οργανώσουν το δικαστικό σύστημά τους κατά τρόπο ώστε τα δικαστήριά τους να μπορούν να εξασφαλίσουν σε οποιονδήποτε το δικαίωμα να επιτύχει μία τελεσίδικη απόφαση επί των αμφισβητήσεων των σχετικών με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αστικής φύσεως μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Comingersoll S.A. κατά Πορτογαλίας* [GC], no. 35382/97, § 24, CEDH 2000-IV).

12. Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια των επίδικων διαδικασιών ήταν υπερβολική και δε συνάδει με την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 σε ό,τι αφορά τη διάρκεια των επίδικων διαδικασιών.

## **B. Επί της αιτίας της ελκόμενης από το δίκαιο των διαδικασιών**

### *Επί του παραδεκτού*

13. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 19 της Σύμβασης, αποστολή του είναι να διασφαλίζει την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση για τα συμβαλλόμενα μέρη. Ειδικότερα, δεν είναι αρμόδιο να γνωρίζει τα πραγματικά ή νομικά σφάλματα που φέρονται να έχουν διαπραχθεί από ένα εθνικό δικαστήριο, εκτός αν και στο μέτρο που θα μπορούσαν να προσβάλουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που προστατεύονται από την Σύμβαση (βλέπε,

ειδικότερα, *Garcia Ruiz κατά Ισπανίας* [GC], αριθ. 30544/96, § 28, CEDH 1999-I). Το Δικαστήριο δεν μπορεί να εκτιμήσει το ίδιο τα πραγματικά στοιχεία που οδήγησαν ένα εθνικό δικαστήριο να υιοθετήσει μία συγκεκριμένη απόφαση αντί μιας άλλης, διότι, διαφορετικά, θα αναδεικνυόταν δικαστής τετάρτου βαθμού και θα παραγνώριζε τα όρια της αποστολής του (*Kemmache κατά Γαλλίας* (αριθ. 3), απόφαση της 24 Νοεμβρίου 1994, série A no. 296-C, σελ. 88, § 44). Το Δικαστήριο έχει μοναδική αποστολή, σε σχέση με το άρθρο 6 της Σύμβασης, να εξετάζει τις προσφυγές που υποστηρίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια παραγνώρισαν συγκεκριμένες δικονομικές εγγυήσεις, οι οποίες διατυπώνονται στην διάταξη αυτή, ή ότι η διεξαγωγή μιας διαδικασίας στο σύνολό της δεν εξασφάλισε δίκαιη δίκη στον προσφεύγοντα (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Donadze κατά Γεωργίας*, αριθ. 74644/01, §§ 30-31, 7 Μαρτίου 2006).

14. Εν προκειμένω, οι προσφεύγοντες προβάλλουν μία αιτίαση που στοχεύει στην αμφισβήτηση του τρόπου με τον οποίο το ανώτατο δικαστήριο εφάρμοσε έναν κανόνα που προέβλεπε η εφαρμοστέα νομοθεσία, βάσει του οποίου οι αιτήσεις τους απορρίφθηκαν ως αβάσιμες. Ωστόσο, τίποτα δεν επιτρέπει στο Δικαστήριο να θεωρήσει ότι ο εν λόγω κανόνας ήταν παράλογος ή ότι η διαδικασία, κατά την οποία οι προσφεύγοντες μπόρεσαν να προβάλουν όλα τα επιχειρήματά τους, δεν ήταν δίκαιη. Το Δικαστήριο δε διακρίνει πράγματι καμία ένδειξη αυθαιρεσίας στη διεξαγωγή της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ούτε παραβίαση των δικονομικών δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων.

15. Έπεται ότι το τμήμα αυτό της προσφυγής είναι προδήλως αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

## II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

16. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

## **A. Ζημία**

17. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν 45.000 ευρώ έκαστος για την ηθική βλάβη που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν λόγω της διάρκειας των επίδικων διαδικασιών.

18. Η Κυβέρνηση αντικρούει τις αξιώσεις αυτές. Καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει τα αιτήματα για ηθική βλάβη και υποστηρίζει επιπλέον ότι μία διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Επικουρικά, εκτιμά ότι το επιδικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.000 ευρώ.

19. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η επιμήκυνση των επίδικων διαδικασιών πέραν της «λογικής προθεσμίας» προκάλεσε στους προσφεύγοντες μία βέβαιη ηθική βλάβη, η οποία δικαιολογεί την επιδίκαση αποζημίωσης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41 της Σύμβασης, επιδικάζει σε καθένα εκ αυτών 12.000 ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού.

## **B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη**

20. Οι προσφεύγοντες δεν ζητούν κανένα ποσό όσον αφορά τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη. Συνεπώς, δε συντρέχει λόγος να τους επιδικαστεί κάποιο ποσό για την αιτία αυτή.

## **Γ. Τόκοι υπερημερίας**

21. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* τις προσφυγές παραδεκτές ως προς την αιτίαση την ελκόμενη από την υπερβολική διάρκεια των διαδικασιών και απαράδεκτες κατά τα λοιπά.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει σε κάθε προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 12.000 (δώδεκα χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 16 Οκτωβρίου 2008 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

André Wampach

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος



